

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Petre DUȚU

**MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR
DE CRIZĂ ȘI PREVENIREA
CONFLICTELOR ARMATE**

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
București, 2013

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUȚU, PETRE**

**Managementul situațiilor de criză și prevenirea
conflictelor armate** / dr. Petre Duțu. - București : Editura
Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-660-085-9

355/359

© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt
rezervate Universității Naționale de Apărare „Carol I”

- *Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS*
- *Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorului*

ISBN 978-606-660-085-9 (on-line)

CUPRINS

Rezumat	6
Introducere	7
Capitolul 1	
Managementul situațiilor de criză	9
1.1. Situațiile de criză și cauzele lor.....	9
1.2. Caracteristici ale situațiilor de criză.....	12
1.3. Posibile soluții pentru situațiile de criză complexe.....	16
1.4. Gestionarea situațiilor de criză.....	18
Capitolul 2	
Prevenirea conflictelor armate	23
2.1. Ce este un conflict armat.....	23
2.2. Tipuri de conflicte armate.....	25
2.3. Prevenirea conflictelor armate între deziderat și realitate.....	29
Capitolul 3	
Metode de soluționare a conflictului armat	36
3.1. Abordarea cuprinzătoare	36
3.2. Medierea ca metodă de soluționare a conflictelor armate.....	41
3.3. Intervenția militară ca metodă de soluționare a unui conflict armat	46
Concluzii	50
Bibliografie	52

CRISIS SITUATIONS' MANAGEMENT AND ARMED CONFLICTS' PREVENTION

CONTENTS

Abstract	5
Introduction	7
Chapter I	
Crisis situations' management	9
1.1. Crisis situations and their causes	9
1.2. Characteristics of crisis situations	12
1.3. Possible solutions for complex crisis situations	16
1.4. Crisis situations' management	18
Chapter II	
Armed conflicts prevention	23
2.1. What is an armed conflict	23
2.2. Types of armed conflicts	25
2.3. Armed conflicts' prevention between desiderate and practice	29
Chapter III	
Methods to solve armed conflicts	36
3.1. Comprehensive approach	36
3.2. Mediation	41
3.3. Military intervention	46
Conclusions	50
Bibliography	52

Abstract

Crisis situations and conflicts have always been realities which the world confronts itself with. That is why, for them to be prevented, anticipation, as well as thorough knowledge are needed so as to act adequately according to each specific situation in order to manage them in a coherent and systematic manner.

In this respect, a major role is held by crisis situations management, in its double quality of science and art. In fact, crisis situation management should come as a prompt answer from the leaders of an organisation, institution or of the society as a whole when a crisis is foreseen or actually takes place.

If they are mismanaged, crisis situations may become armed conflicts, which, in turn, may be intra- or interstate conflicts.

In the past years, the international community has adopted a firm attitude towards the majority of armed conflicts by trying to prevent them and, if the situation requires it, to solve them by military intervention under UNO and OSCE mandate.

International military coalition is the form through which the international community (state and non-state actors) are actively, systematically and responsibly involving themselves in managing and solving intra- and interstate armed conflicts. Among the non-state actors that assume an active role in preventing and solving armed conflicts can be mentioned: the European Union, the African Union, NATO, OSCE, UNO.

Armed conflicts will continue to exist in the future as well because of the maintenance of the causes that generate them. Among these causes, we mention the competition for resources and marketplaces, global crises of various types (economic, energy, food, political etc.), climate changes, demographic phenomena (rapid growth of population in poor countries, international migration, urbanisation).

Rezumat

Situațiile de criză și conflictele au fost, sunt și vor fi realități cu care lumea s-a confruntat, se confruntă și se va confrunta. De aici, necesitatea anticipării lor pentru a le preveni, dar și a cunoașterii lor pentru a acționa de o manieră adecvată în fiecare caz în parte în vederea gestionării lor coerente și sistematice.

În acest sens, un rol major revine managementului situațiilor de criză, în dubla sa calitate de știință și artă. De fapt, managementul situațiilor de criză este răspunsul pe care conducerea unei organizații, instituții și/sau a societății în întregul său trebuie să-l dea prompt atunci când prevede sau chiar se confruntă cu o criză.

Unele situații de criză, negestionate adecvat, se pot transforma în conflicte armate. Acestea din urmă iau diferite forme de manifestare - intrastatale și interstatale.

Comunitatea internațională, în ultimii ani, a adoptat o atitudine fermă față de majoritatea conflictelor armate încercând să le prevină și, la nevoie, să le soluționeze prin intervenție militară sub mandat ONU și OSCE.

Coaliția militară internațională este forma prin care comunitatea mondială - actori statali și non-statali - se implică activ, sistematic și responsabil în gestionarea și soluționarea conflictelor armate intra- și interstatale. Printre actorii non-statali ce își asumă un rol activ în prevenirea și soluționarea conflictelor armate se pot menționa: Uniunea Europeană; Uniunea Africană, NATO, OSCE, ONU.

Conflictele armate vor continua să existe și în viitor din pricina menținerii cauzelor ce le generează: competiția pentru resurse și piețe de desfacere, crizele mondiale (economice, energetice, alimentare, politice etc.), schimbările climatice, fenomenele demografice (creșterea rapidă a populației în țările sărace, migrația umană internațională, urbanizarea).

Introducere

Conflictualitatea actuală și, posibil, cea din anii ce vin se va accentua ca urmare a impactului unui ansamblu de fenomene diverse ca natură – globalizarea, creșterea rapidă a populației lumii, migrația umană mondială, urbanizarea, schimbările climatice, criza economică, energetică, alimentară, a apei și materiilor prime rare, integrarea regională – asupra relațiilor internaționale¹.

Pe de altă parte, numărul actorilor statali și non-statali globali tinde să crească tot mai mult. Astfel, apar noi state și se constituie noi societăți multinaționale sau se dezvoltă cele existente, ceea ce face să crească complexitatea raporturilor regionale și internaționale între ele și să acutizeze competiția pentru resurse, strâns dependentă de satisfacerea intereselor naționale și/sau ale multinaționalelor. În plus, amenințările de securitate neconvenționale, asimetrice și hibride se manifestă tot mai frecvent împreună cu cele convenționale amplificându-și reciproc efectele negative asupra stabilității și păcii locale, naționale, regionale și/sau globale.

De asemenea, integrarea regională accentuează competiția interstatală pentru resurse, pentru menținerea sau acapararea a noi piețe de desfacere a produselor și serviciilor lor. În această competiție, tot mai mult se amestecă direct sau indirect multinaționalele care, prin puterea lor financiară, pot influența deciziile guvernelor naționale și pe a instituțiilor regionale ori supranaționale.

În același timp, tendința unor grupuri etnice de a-și constitui un stat propriu, autonom și independent face ca apariția și manifestarea unor situații de criză și transformarea lor în conflicte armate să fie o constantă a vieții regionale și

---

¹ A se vedea: Petre Duțu, *Fenomene diverse cu impact asupra stabilității și securității locale, regionale și internaționale*, București, Editura UNAp "Carol I", 2012, pp.20-50,

internaționale². Aceasta cu atât mai mult cu cât, în prezent, comunitatea internațională, atunci când interesele marilor actori statali și non-statali, o impun, se implică activ, consistent și concret, pe de o parte, în gestionarea unor situații de criză, cu scopul de a preveni transformarea lor în conflicte armate, și, pe de altă parte, în intervenția armată pentru a pune capăt unor conflicte armate interne sau regionale.

Toate aceste premise conduc la necesitatea studierii sistematice și constante a situațiilor de criză și a conflictelor armate ce le pot continua.

Investigația noastră științifică se va derula în jurul ipotezelor următoare:

- gestionarea eficientă a situațiilor de criză de către comunitatea internațională este posibilă dacă există informații oportune și pertinente, și se acționează coerent, concertat, responsabil și concret de către actorii ce își asumă acest rol;

- prevenirea sau soluționarea conflictelor armate este posibilă dacă principalii actori statali și non-statali au interese strategice în zona în care aceste evenimente se produc.

Obiectivul nostru central este de a demonstra că situațiile de criză se pot gestiona eficient, iar conflictele armate se pot preveni dacă și nu mai există voință politică, la toate nivelurile de decizie (local, național, regional și mondial) și se alocă resursele umane, materiale, financiare și informaționale necesare și suficiente atât pentru soluționarea lor punctuală, cât și pentru eliminarea cauzelor reale ce le determină.

---

² A se vedea: Petre Duțu, *Globalizare versus separatism politic*, București, Editura UNAp „Carol I”, 2010, pp.65-94

Capitolul 1

MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR DE CRIZĂ

1.1. Situațiile de criză și cauzele lor

Termenul *situație de criză* nu are încă o definiție clară și precisă. De aici, frecvențele confuzii făcute fie în dezbateri, fie în publicații de cei care îl folosesc. Situația de criză este legată de existența și manifestarea unei crize. În sensul cel mai larg, noțiunea de criză desemnează întreruperea desfășurării pe coordonatele fixate ale unui eveniment, activități și/sau relații interpersonale, intragrupale, intergrupale, și/sau internaționale.

Practic, criza definește o schimbare de direcție în evoluția unui eveniment, a unei activități sau a unor relații datorită unui complex de cauze – de la cele economice la cele de natură psihosocială.

În prezentul studiu, atenția noastră se îndreaptă cu prioritate spre situațiile de criză care pot conduce la conflicte armate. Potrivit opiniei noastre, aproape toate situațiile de criză, nesoluționate sau negestionate adecvat, se pot transforma în conflicte armate dacă actorii implicați au capacitatea organizatorică și forța economică să-și constituie structuri militarizate sau au acces la armata națională și doresc să accedă la puterea politică în stat.

Orice situație de criză are la bază una sau mai multe cauze cumulate. Apreciem se pot distinge *cauze vizibile* și *cauze ascunse*.

Cauzele sau motivele vizibile ale unei situații de criză sunt cele declarate de principalii actori implicați în apariția și derularea acesteia. În calitate de actori ai unei situații de criză pot fi persoane, grupuri umane, state sau organizații politico-militare, politico-economice, economice sau de altă natură cu

putere de influență asupra derulării relațiilor, activităților sau acțiunilor individuale, grupale sau instituționale.

Cauzele sau motivele ascunse nu sunt declarate de actorii situației de criză ci ele apar în urma unei analize minuțioase și atent efectuate de către cei interesați să le descopere și să le cunoască în vederea contracarării sau atenuării efectelor lor nedorite. În opinia noastră, cauzele sau motivele reale ale apariției și evoluției situațiilor de criză sunt reprezentate de atingerea intereselor fundamentale ale actorilor implicați în derularea unui eveniment, fenomen, proces sau relații interstatale, intergrupale sau de altă natură.

În scopul înțelegerii adecvate a rolului jucat de cauzele ivirii și dezvoltării unor situații de criză, ce nesoluționate se pot transforma în conflicte armate, vom aduce exemplul constituirii statului Kosovo. De mai bine de un secol, Kosovo, o provincie fără ieșire la mare în interiorul Serbiei, este tărâmul unor divergențe între sârbi și populația majoritară etnică albaneză. Provincia s-a aflat în administrarea Națiunilor Unite, după ce, în anii 1990, a îndurat un conflict stârnit de diviziuni etnice și represiuni. Regiunea este una dintre cele mai sărace în Europa: mai mult de jumătate din populație se află sub pragul sărăciei. În ciuda unor importante resurse minerale, agricultura este principala activitate economică în zonă.³

Kosovo și-a declarat independența la 17 februarie 2008, după secole de dominație sârbă și după un război care a ucis peste zece mii de oameni. Până în prezent, 98 din cele 193 de state membre ale ONU au recunoscut noul stat. Din Uniunea Europeană, cinci state membre, printre care și România, nu au recunoscut independența noului stat creat pe teritoriul Serbiei⁴.

³ *Cazul Kosovo: Trecut și Viitor*, [http://nato.md/uploads/Analize %20si%20comentarii/Jurnal%20Academic/JA_nr_6.pdf](http://nato.md/uploads/Analize%20si%20comentarii/Jurnal%20Academic/JA_nr_6.pdf), pp. 4-8.

⁴ Kosovo, enciclopedia Wikipedia, http://ro.wikipedia.org/wiki/Kosovo#cite_ref-9, actualizat la 10 noiembrie 2013.

Motivele declarate ale intervenției comunității internaționale, prin intermediul NATO, în vederea soluționării crizei kosovare au fost prezentate de reprezentanții ONU ca fiind apărarea populației de etnie albaneză din Kosovo de atacurile sârbilor. Cu alte cuvinte, s-a dorit încetarea conflictului armat din această provincie derulat între armata sârbă și Armata de Eliberare din Kosovo (UCK)⁵ pentru ca astfel să înceteze lupta între sârbi și kosovari. De asemenea, s-a vorbit și scris despre constituirea unui stat democratic în care să se respecte libertățile și drepturile generale ale omului.

Cauzele ascunse ale constituirii noului stat Kosovo par să fie reprezentate de obținerea accesului la bogățiile subsolului acestui teritoriu (cărbune, argint, de exemplu) de unii oameni de afaceri occidentali și limitarea influenței slave în această regiune prin înlocuirea ei cu influența occidentală, îndeosebi americană. Astfel, ziarul francez *Le Figaro* din iunie 2000 remarcă: „Aliații europeni ai Washingtonului au impresia că au fost păcăliți. Anticipând tensiuni cu o Europă aflată în curs de unificare și implicit o pierdere a influenței în regiune, este posibil ca Statele Unite să fi decis să își construiască singure un nou bastion. Nu se putea să își aleagă un loc mai bun, o regiune în care influența musulmană este puternică, iar sentimentele europene sunt ca și inexistente, situată în Balcani, aproape de Mediterană și de petrolul din Orientul Mijlociu. Aliații europeni privesc acum cu înfrigurare spre gigantica bază militară permanentă situată la doi pași de ei și încep să se întrebe dacă nu cumva tocmai implantarea ei a fost adevăratul obiectiv al războiului din Iugoslavia.”⁶

---

⁵Kosovo - cel mai tânăr și mai sărac stat din Europa, <http://conflicte.lelumii.blogspot.ro/2009/03/kosovo-cel-mai-tinar-si-sarac-stat-din.html>

⁶Cf. Mihai VASILESCU, *În spatele războiului din Kosovo s-au aflat interese economice și politice importante*, <http://www.yogaesoteric.net/content.aspx?item=5276&lang=RO>

Pe de altă parte, jurnalistul independent Paul Hockenos nota: „ar fi o dovadă de naivitate din partea noastră să înghițim gogoșa cu apărarea plină de altruism a drepturilor omului în Kosovo. Libertatea și democrația trebuie să fie dezvoltate de oamenii de acolo, nu de forțe militare de ocupație și de administratori care nu au cum să știe ce este cel mai bine pentru o țară străină lor, de vreme ce ei joacă după cum le dictează economiștii de la Fondul Monetar Internațional și de la Banca Mondială”⁷.

De asemenea, în calitate de motive ascunse ale constituirii statului Kosovo pot fi ambițiile unor persoane de etnie albaneză de a accede la funcțiile supreme din noul stat ca premisă a obținerii puterii și bogăției⁸.

1.2. Caracteristici ale situațiilor de criză

Situațiile de criză se definesc printr-un ansamblu de caracteristici interdependente și complementare. Efectele situațiilor de criză sunt cumulative.

O primă caracteristică a situațiilor de criză o constituie *diversitatea* formelor lor de manifestare. Astfel, există situații de criză socială, politică, economică, etnică, religioasă, militară sau de mediu.

O a doua trăsătură definitivă a situațiilor de criză o reprezintă *interșanjabilitatea* lor, adică capacitatea lor de a se transforma dintr-o formă de manifestare în alta. De exemplu, situația de criză politică din Republica Moldova, după proclamarea independenței sale în 1990, a devenit concomitent socială, economică și militară. Astfel, s-a ajuns în 1992 la războiul civil din Transnistria.

---

⁷ Ibidem,

⁸ Petre DUȚU, *Globalizare versus fragmentare politică*, București, Editura UNAp „Carol I”, 2010, pp.90-94.

O a treia proprietate a situațiilor de criză o constituie *caracterul cumulativ al efectelor situațiilor de criză*. Dacă se manifestă simultan o situație de criză socială, una politică și alta economică, de exemplu, efectele lor se cumulează accentuând intensitatea impactului lor asupra evoluției entității în care ele există. Exemplul anterior apreciem că vine să confirme afirmația privind caracterul cumulativ al efectelor generate de situațiile de criză.

O a patra caracteristică a situațiilor de criză o reprezintă *relațiile de interdependență, complementaritate și interacțiune* dintre situațiile de criză ce se manifestă în cadrul unei entități (societate economică, instituție, organizație, sau comunitate umană). De exemplu, dacă într-o instituție, organizație sau comunitate umană există diferite situații de criză, acestea relaționează unele cu altele de o manieră interdependentă. Astfel, o situație de criză socială influențează și este influențată la rândul său de existența unei situații de criză politică amplificându-și efectele și susținându-se reciproc în evoluția lor. De fapt, este posibil ca o situație de criză socială nesoluționată la timp și corect să ducă la apariția și manifestarea unei situații de criză politice. În opinia noastră, și reciproca este valabilă.

Practic, aceste situații de criză se află în relații de interdependență, complementaritate și interacțiune. Aceasta pentru că apariția și manifestarea situațiilor de criză care pot evolua spre conflicte armate au cauze profunde și multiple ce se întrepătrund. Pe de altă parte, apariția și manifestarea unui tip anume de situație de criză într-un domeniu sau altul de activitate umană sunt generate de cauze complexe și interdependente. Astfel, o situație socială de criză ce depășește spațiul unei unități economice, instituții sau comunități restrânse are impact asupra dimensiunilor politică, economică sau de mediu influențând funcționarea acesteia. În plus, în apariția și desfășurarea oricăror situații de criză sunt

întotdeauna implicați, în calitate de actori principali oamenii, atât ca personalități, cât și ca membrii ai unor grupuri sociale definite printr-un ansamblu de proprietăți (coeziune, consens, mărime, eficacitate, scop, conformitate, tradiții) și orientate prioritar spre îndeplinirea unor interese individuale și colective. De fapt, prezența umană este cea care dă direcție și sens oricărei situații de criză. Tot aceasta face ca o situație socială să se transforme, sporindu-și complexitatea și dobândind parametri de natură economică, politică, etnică și/sau religioasă. În acest mod, se trece de la o simplă situație de criză socială, relativ facil de soluționat, la una complexă și tot mai dificil de rezolvată, ca urmare a implicării unui număr tot mai mare de persoane, constituite în diverse grupuri umane ce urmăresc realizarea unor deziderate politice, economice, profesionale, naționale, religioase, sociale sau etnice.

Evoluția situației sociale, economice, politice, etnice, religioase din fosta Iugoslavie, după disoluția acesteia, apreciem că reprezintă în acest sens un exemplu elocvent. De la simplul deziderat al constituirii unor state suverane, autonome și independente pe teritoriul ex-Iugoslaviei exprimat de diferite grupuri etnice, ce a declanșat apariția unui amalgam de situații de criză socială, economică, politică, etnică, religioasă și militară s-a ajuns, în scurt timp, la o stare conflictuală generalizată. Apreciem că evoluția și transformarea situațiilor de criză probează interșanjabilitatea lor, adică trecerea de la o situație de criză socială la una socio-politică sau socioeconomică, ori politico-etnică proces, care, duce, în final, la cumulara efectelor lor.

Combinarea și interșanjabilitatea situațiilor de criză poate explica evoluția acestora spre conflictul armat. Aceasta întrucât situațiile de criză nesoluționate adecvat, în sensul satisfacerii aspirațiilor legitime ale actorilor implicați dar și a ambițiilor lor individuale și grupale, în drumul lor spre o rezolvare aleg calea cea mai la îndemână și, într-un fel, proprie

naturii umane, folosirea forței. Impunerea voinței unui grup într-o situație de criză, indiferent natura acesteia, se face prin folosirea metodelor, tehnicilor, procedeele și instrumentelor considerate ca fiind cele mai potrivite atingerii scopului și obiectivelor propuse și, evident, aflate la dispoziția acestuia. Folosirea forței militare pare să fie cel mai simplu și semnificativ eficace instrument pentru soluționarea unor situații de criză complexe ce afectează viața și activitatea unei comunități umane sau a unui grup uman organizat și orientat prioritar spre atingerea obiectivelor sale.

Evenimentele complexe ce s-au derulat după disoluția Iugoslaviei și URSS-ului, prin care situații de criză socială, politică, economică, etnică, religioasă și militară s-au transformat în conflicte armate au dovedit că apelul actorilor implicați la forța militară, ca mijloc de soluționare a crizei, este frecvent. Desigur, o asemenea metodă de soluționare a unui conglomerat de situații de criză, deși aparent facil și la îndemâna actorilor implicați, nu conduce întotdeauna la o rezolvare adecvată, în sensul depășirii crizei și satisfacerii așteptărilor tuturor participanților. Dimpotrivă, poate duce la haos, insecuritate și instabilitate locală, națională și de ce nu chiar regională

Evoluția ulterioară a situației din statele constituite pe teritoriul fostei-Iugoslavii sau fostei-URSS a demonstrat că folosirea forței armate dă satisfacție doar actorilor care și-au văzut împlinite interesele de grup sau naționale. Pentru ceilalți participanți, care, într-un fel, au fost „învinși” în competiția pentru satisfacerea intereselor lor situația de criză rămâne nesoluționată. Prin urmare, oricând, desigur, atunci când se vor ivi condițiile prielnice, „învinșii” vor căuta să-și atingă interesele lor atât cele declarate, cât și cele ascunse. Prin urmare, starea de conflictualitate generată de diferitele situații de criză nesoluționate se menține așteptând condițiile favorabile manifestării lor.

Un rol major în procesul transformării și soluționării situațiilor de criză dintr-o comunitate umană îl au și intervențiile comunității internaționale. Aceasta din urmă, prin organisme create și instrumentele la dispoziție, inclusiv cel militar, se implică în soluționarea unor situații de criză complexe atunci când interesele sale o impun. De regulă, comunitatea internațională intervine în soluționarea acelor situații de criză ce s-au transformat sau tind să devină conflicte armate. Bineînțeles, această implicare se produce doar dacă se apreciază de principalii actori promotori ai intervenției comunității internaționale au ceva interese strategice vitale de atins prin soluționarea conflictului armat generat de evoluția diferitelor situații de criză.

1.3. Posibile soluții pentru situațiile de criză complexe

Situațiile de criză complexe care, nesoluționate, pot să se transforme în conflicte armate își pot afla rezolvarea și prin metode și mijloace non-militare. În acest scop, ar trebui să existe un interes comun al actorilor implicați privind soluționarea situațiilor de criză prin care trec. De regulă, fiecare actor semnificativ implicat în situațiile de criză complexe declară că dorește să se ajungă la o soluție convenabilă și relativ avantajoasă tuturor. În realitate, evenimentele de după anul 1990 produse în întreaga lume probează contrariul. Iugoslavia s-a destrămat printr-un război civil ale cărui urmări sunt încă vizibile pe toate planurile și pe întreg teritoriul statelor, acum, constituite. Securitatea, stabilitatea și pacea în regiune reprezintă încă un deziderat. Situațiile de criză care au dus la sângerosul război civil își așteaptă încă rezolvarea. Apreciem că nici aderarea la NATO și UE a unora dintre statele formate pe teritoriul ex-Iugoslaviei nu este o soluție definitivă și avantajoasă pentru toți actorii implicați în evenimentele ce au dus la exacerbarea situațiilor de criză din acest spațiu balcanic.

Astfel, Kosovo și Bosnia-Herțegovina, de exemplu, încă nu au ajuns la soluționarea completă și rezonabilă a situațiilor de criză ce au degenerat în conflictul armat ce a urmat și a necesitat intervenția în forță a comunității internaționale pentru a se da unele speranțe de stabilitate, pace și securitate în zonă.

O posibilă soluție a situațiilor de criză din regiune ar trebuie să o constituie încercarea de deciptare a cauzelor reale ce nu permit depășirea impasurilor în care se află negocierea dintre actorii naționali și internaționali implicați. Probabil, așezarea tuturor actorilor naționali semnificativi la masa tratativelor și analiza succesivă a motivelor persistenței situațiilor de criză în regiune ar putea fi începutul demersului spre aflarea stabilității, liniștii și păcii în regiune. De asemenea, punerea pe primul plan a intereselor comune ale celor implicați în generarea/soluționarea situațiilor de criză în regiune ar putea fi debutul unor discuții despre viitorul regiunii.

O altă soluție pertinentă a situațiilor de criză ar constitui-o demersul pentru cunoașterea cauzelor reale ce le-au declanșat și mențin în actualitate. Demersul cognitiv ar trebui să urmărească atât cunoașterea motivelor reale ce generează și mențin în actualitate situațiile de criză, cât și găsirea unor rezolvări, dacă nu definitive, cel puțin deschizătoare de oportunități pentru stabilitatea și dezvoltarea durabilă a comunității afectată astfel de fenomene.

În același timp, soluționarea adecvată a situațiilor de criză presupune, pe lângă cunoașterea motivelor lor reale, și schimbarea strategiei de abordare a lor. Apreciem că prioritară ar fi promovarea soluțiilor pașnice, reciproc avantajoase actorilor semnificativi implicați și nu recurgerea la forță. Căutarea, prin eforturi comune concertate ale actorilor implicați în situația de criză, a căilor de rezolvare, pas cu pas, a aspectelor litigioase, poate fi soluția adecvată. Desigur, aici, un rol major îl are și atitudinea comunității internaționale față de rolul și statutul diferiților actori ai situațiilor de criză și mai ales

punerea acestora în practică. Sprijinul indirect, dar mai ales direct acordat de către comunitatea internațională unuia sau altuia dintre actorii situațiilor de criză riscă să strice echilibrul puterii și să ducă la perpetuarea și amplificarea stării de conflictualitate.

Soluțiile non-militare par să aibă efecte durabile și relativ acceptate de populația afectată de o situație de criză sau alta. Astfel, soluția la care s-a ajuns în soluționarea situației de criză politică și militară din Irlanda de Nord a fost una a dialogului, a continuei comunicări între părțile implicate în conflictul armat dintre forțele de securitate ale Regatului Unit și Armata Irlandeză Republicană (IRA).

De asemenea, deblocarea situației din Afghanistan apreciem că se poate ivi tot prin dialogul părților implicate în conflictul armat. Situația de criză complexă prin care trece societate afgană impune o soluționare prin metode și mijloace non-militare, fondate pe dialogul sincer, deschis și continuu între actorii implicați, sub supravegherea comunității internaționale.

1.4. Gestionarea situațiilor de criză

Situațiile de criză sunt evenimente ce perturbă desfășurarea normală a vieții și activității din organizații, instituții, societăți economice sau chiar pe cele de la nivel național, regional ori internațional. Prin urmare, se poate aprecia că situațiile de criză produc efecte nedorite acolo unde apar și se manifestă. De aceea, este necesară cunoașterea vieții și activității dintr-o entitate⁹ anume pentru a putea anticipa apariția unor situații de criză, pe de o parte, și pentru a adopta măsurile ce se impun pentru a-i limita efectele nedorite, pe de

---

⁹ În prezentul studiu, prin entitate se înțelege organizație, instituție, întreprindere economică sau societatea în întregul său la nivel local, național, regional ori internațional.

altă parte. Astfel spus, situațiile de criză trebuie gestionate de o manieră adecvată, adică oportun, flexibil, operativ și în sensul evoluției ascendente a vieții și activității perturbate de un asemenea fenomen.

Desigur, situațiile de criză sunt foarte diferite din numeroase puncte de vedere – al locului de apariție și manifestare (clasă de elevi, secție a unei întreprinderi etc.), al domeniului de activitate Economic, social, politic, militar, religios, etnic), al nivelului de manifestare (local, național, regional sau global), al duratei (scurtă, medie, mare și foarte mare), al statutului actorilor implicați (actori locali, actori naționali, actori regionali, actori globali). Cu toate acestea gestionarea lor, în esență, poate urma un algoritm de tipul următor.

1. Detectarea semnalelor ce indică iminența unei situații de criză

În acest sens, se identifică vulnerabilitățile pe lângă diferite surse de informare printr-un audit al „stării lucrurilor” ce servește de fir roșu în procesul gestionării situației de criză¹⁰. De regulă, înainte de apariția și manifestarea unor situații de criză apar o serie de semnale sub forma unor indicii ce avertizează conducerea entității de posibilitatea apariției unui astfel de eveniment perturbator. De exemplu, *o situație de criză socială*, la nivel național, se „anunță” prin ample mișcări de protest în marile orașe – marșuri, mitinguri, greve, nesupunere civică – care perturbă serios viața și activitatea umană. Astfel de manifestări au efecte nedorite în plan social, economic, politic și nu numai. La rândul ei, *o situație de criză politică*, la nivel național, are ca indicii ale apariției ei intensificarea activității partidului/partidelor din opoziție, activarea unor organizații ale societății civile naționale, multiplicarea

¹⁰ NATO - gestionarea situațiilor de criză, <http://roagora.blogspot.ro/2012/09/nato-gestionarea-situatiilor-de-criza.html>, p.1.

articolelor, emisiunilor radio și TV critice la adresa activității guvernului etc., constituirea de noi alianțe politice ce își anunță programele de dezvoltare economică și socială a țării.

2. Prevenirea apariției situației de criză și pregătirea măsurilor ce se impun

Aceasta este etapa în care se pune în aplicare, de către conducerea entității, ce tinde să între situația de criză, a planului elaborat din timp pentru asemenea evenimente. De regulă, conducerea fiecărei entități își pregătește un plan de prevenire/ieșire din situația de criză. Acest plan se elaborează pentru un an și se completează, atunci când este cazul, cu noi măsuri ce vizează prevenirea izbucnirii situației de criză, iar atunci când aceasta se manifestă se urmărește limitarea daunelor pe care le produce entității respective. Dacă situația de criză nu este corect gestionată, adică eliminate cauzele reale ce au generat-o, ea poate evolua spre conflict (social, economic, politic, etnic, militar, religios).

3. Limitarea daunelor atunci când situația de criză a apărut și se manifestă

În această etapă un rol major revine planului de soluționare a situației de criză. Pentru ca acest document să fie realmente util conducerea entității afectate de situația de criză face cu membrii echipei de criză antrenamente pe scenarii de posibile evoluții ale vieții și activității organizației, instituției etc.

4. Reluarea vieții și activității afectate negativ de situația de criză

Aceasta se face potrivit măsurilor luate de conducerea entității afectată de situația de criză și în consens cu nevoile revenirii la starea de normalitate.

5. Tragerea învățămintelor din derularea situației de criză

Pe baza datelor relevant culese în timpul desfășurării situației de criză se reface *Planul de ieșire din situația de criză*.

Acest document se completează cu aspectele semnificative reieșite din derularea vieții și activității entității pe timpul situației de criză. În acest context, se rețin măsurile ce s-au dovedit eficace în limitarea daunelor și cele ce au permis revenirea entității la starea de normalitate. În același timp, se elimină măsurile ce s-au dovedit ineficace și anti-eficace în demersul minimizării efectelor negative ale situației de criză.

De fapt, a gestiona situațiile de criză înseamnă a conduce o entitate în situațiile cu riscuri¹¹. Pe de altă parte, aceasta înseamnă punerea în aplicare a ceea ce poartă numele de management al situațiilor de criză în literatura de specialitate.

Situațiile de criză ce pot evolua spre criză și, de aici, la conflict armat sunt cele care nu-și primesc rezolvarea adecvată și de o manieră oportună. Acestea pot fi de natură economică, socială, politică, etnică sau religioasă și se pot manifesta la nivel național, regional și/sau mondial. Ele pot să apară în orice societatea umană, atât la nivelul acesteia, cât și a componentelor sale. De exemplu, în societatea românească actuală situațiile de criză au fost generate de căderea unor fonduri sau jocuri piramidale, falimente sau lipsa de lichiditate a unor bănci, prăbușiri de avioane, inundații catastrofale, incendii, poluări ale unor ape, manifestații cu forme violente, atacuri și asasinat asupra unor personalități, epidemii succesive, scandalul diplomelor false sau al înscrierii la licee, mitinguri și marșuri de protest violente etc. De aici, nevoia gestionării lor adecvate, operative și prompte.

Gestionarea situației de criză nu se poate improviza: dimpotrivă, ea se întemeiază pe evaluarea corectă a circumstanțelor și pe stăpânirea unor strategii adecvate de

---

¹¹ Catherine LOURY, Management des situations de crise. De la stagnation a la croissance http://www.gestalt-idf.com/doc/manag_sit_de_crise_fm.pdf, p. 6.

răspuns, strategii pregătite și chiar experimentate cu mult timp înainte de declanșarea crizei¹².

De fapt, gestionarea situațiilor de criză face obiectul de studiu al științei denumită management. Toate studiile științifice din acest domeniu atestă realitatea că nu există soluții de tip rețete-miracol pentru stăpânirea situației de criză.

Managementul corect al situației de criză reprezintă „o colecție de măsuri, pregătite din timp, care permit organizației să coordoneze și să controleze orice urgențe”, astfel¹³:

- managementul eficient al crizei permite unei organizații să-și maximalizeze șansele și să reducă pericolele cu care se confruntă;

- managementul crizelor reprezintă un set de factori concepuți pentru a combate crizele și a reduce daunele produse de crize. Altfel spus, managementul crizelor încearcă să prevină sau să reducă efectele negative ale crizelor și să protejeze organizația, publicul implicat și domeniul respectiv de pagubele posibile;

Managementul situațiilor de criză este un domeniu care a cunoscut, în ultimii ani, o dezvoltare rapidă, atât în sfera aplicațiilor practice, cât și în aceea a cercetării. Există numeroase texte cu caracter aplicativ, cuprinzând un repertoriu amplu de indicații referitoare la tehnicile de pregătire pentru situațiile de criză, la persoanele care trebuie implicate în aceste activități, la strategiile necesare, la etapele și formele de aplicare, și, în mod firesc, la tacticile de comunicare ce pot fi folosite atât în interiorul, cât și în afara organizației.

Într-un fel sau altul, esența lor o reprezintă algoritmul descris mai sus care permite organizarea concertată a ieșirii reale din situația de criză.

---

¹² Tudorel NICULAE, Ion GHERGHITĂ, Diana GHERGHITĂ, Comunicarea organizațională și managementul situațiilor, de criză, <http://www.cultura.mai.gov.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/comunicare%20organizationala/comunicare%20organizationala%20si%20managementul%20situatiilor%20de%20criza.pdf>, p. 129.

¹³ Ibidem, p. 133.

Capitolul 2

PREVENIREA CONFLICTELOR ARMATE

Conflictele armate, indiferent de amploarea și intensitatea lor, durata și numărul actorilor statali și non-statali implicați, întotdeauna au urmări profund negative pentru persoanele care au fost, într-un fel sau altul, în contact cu ele, în calitate de combatanți sau neutri. În același timp, ele aduc atingere funcționării normale a societății punând în pericol viețile persoanelor, bunurile și influențează semnificativ defavorabil securitatea locală, națională și chiar regională. De aceea, aceste evenimente, cu un puternic impact negativ, asupra vieții și activității umane se impun a fi cercetate pentru a fi cunoscute oportun și adecvat atât în vederea prevenirii lor cât și a găsirii celor mai bune soluții de a le gestiona optim.

2.1. Ce este un conflict armat

Succesul oricărei acțiuni sau activități destinate prevenirii conflictelor trebuie să pornească de la înțelegerea clară și corectă a ceea ce înseamnă conflict armat. În acest sens, literatura de specialitate oferă o serie de definiții ale acestei noțiuni.

Înainte de toate trebuie subliniat că orice conflict armat face parte din marea familie a conflictelor ce sunt prezente inevitabile în toate domeniile activității umane supuse schimbării. De aceea, ele se întâlnesc pretutindeni și îmbracă forme diverse de manifestare¹⁴. În esență, conflictul este o condiție socială care apare atunci când doi sau mai mulți actori urmăresc scopuri mutual exclusive sau mutual incompatibile.

¹⁴ A se vedea: Ana Stoica-Constantin, Fundamente teoretice ale conflictului, http://www.psih.uaic.ro/~aconstantin/romana/docs/Fundamente_teorice_al_e_conflictului_Curs_ID_ASC.pdf

De fapt, conflictul este urmărirea de scopuri incompatibile de către grupuri/organizații diferite¹⁵.

Conflictele pot să apară între părți care urmăresc aceleași obiectiv sau între părți care au interese foarte diferite; starea conflictuală poate exista și fără interese mutual exclusive¹⁶.

Practic, orice conflict se definește prin elementele următoare: *existența a două sau mai multe „părți”/„sisteme”* (persoane, grupuri, comunități), *existența unor trebuințe, scopuri, valori, resurse sau caracteristici individuale* care sunt (sau numai par unei părți sau unor părți) diferite sau incompatibile reciproc și *prezența emoțiilor* (anterioare, însoțitoare, sau posterioare conflictului)¹⁷.

Din multitudinea de conflicte sociale face parte și conflictul armat. Acesta este conflictul în care ambele părți utilizează forța. Aici este vorba atât de forțe armate cât și de forțe paramilitare ale grupurilor umane ce își dispută ceva (un teritoriu, o resursă naturală, puterea într-un stat).

Frecvent se face distincție între conflictul armat și război. Noțiunea de conflict armat este complexă, depășind-o pe cea de război, cu care este deseori asimilat¹⁸. Prin conflict armat se înțeleg atât războaiele în pluralitatea lor, cât și celelalte forme de contestare violentă, prin intermediul armelor letale, ce opun grupuri sociale între ele sau un grup social și un stat. Pe de altă parte, conflictul armat este o confruntare organizată, colectivă și violentă între doi sau mai mulți actori, fie că sunt actori statali sau non-statali.

¹⁵ Hugh Miall, Oliver Ramsbotham, Tom Woodhouse, *Contemporary Conflict Resolution*, Polity Press, Cambridge, 2000, p. 19.

¹⁶ Codruț Lucinescu, Conflictul în teoria relațiilor internaționale, http://www.mapn.ro/smg/gmr/Ultimul_nr/lucinescu-p.100-110.pdf, p.100

¹⁷ Ana Stoica-Constantin, Fundamente teoretice ale conflictului, http://www.psih.uaic.ro/~aconstantin/romana/docs/Fundamente_teorice_al_e_conflictului_Curs_ID_ASC.pdf, p.4.

¹⁸ Codruț Lucinescu, Conflictul în teoria relațiilor internaționale, http://www.mapn.ro/smg/gmr/Ultimul_nr/lucinescu-p.100-110.pdf, p. 104

Din această definiție a conflictului armat se poate trage concluzia că o confruntare armată constituie un conflict armat între doi actori statali, doi actori non-statali sau între un actor statal și un actor non-statal. Acest din urmă caz se poate exemplifica prin confruntarea armată dintre forțele armate ale Columbiei sau Mexicului cu gherilele și grupurile paramilitare ale cartelurilor drogurilor din aceste țări. În esență, războiul reprezintă forma cea mai violentă a unui conflict armat, ce opune cel puțin două grupuri militare organizate oficial, de regulă state. Astfel, el se traduce prin lupte armate mai mult sau mai puțin devastatoare și implică direct sau indirect terți.

Războiul desemnează orice conflict care are ca principale caracteristici violența fizică, armele, tactica, strategia, având ca efect direct moartea unora dintre participanți sau a terților, în special civili.

În lumea complexă a secolului XXI, întâlnim o diversitate de forme de manifestare a conflictelor armate, celor clasice alăturându-li-se unele noi sau variațiuni ale acelor deja cunoscute de-a lungul istoriei. Ele au fost analizate în diferite studii de securitate¹⁹.

2.2. Tipuri de conflicte armate

În literatura de specialitate, se întâlnesc diverse clasificări ale conflictelor armate. În continuare, ne vom concentra asupra uneia dintre aceste clasificări²⁰.

În consens cu *locul de desfășurare*, se disting:

- *conflictul intern* (este tipul de conflict cel mai comun și are loc între forțele armate guvernamentale și un grup civil opozant organizat în interiorul frontierelor statului);

- *conflictul interstatal* (are loc, de regulă, între două guverne ce folosesc fiecare forțele armate proprii. Conflictul poate avea loc oriunde și este adesea inițiat printr-o declarație formală. În mod curent, într-o astfel situație se vorbește de război);

- *conflictul nonstatal* (constă în folosirea forțelor armate între două grupuri organizate, niciunul dintre ele nefiind reprezentant al guvernului țării);

- *conflictul intern internaționalizat* (are loc între un membru al sistemului internațional și o entitate politică care nu este membră a sistemului. Are loc între stat și un actor nonstatal independent).

Pornind de la *motivul principal al declanșării unui conflict armat*, se întâlnesc următoarele tipuri de conflicte:

- *politic* (incompatibilitate în ceea ce privește sistemele politice, voința de secesiune, voința de autonomie, raporturi de putere);

- *socio-cultural* (incompatibilitate în materie de concepție etnică, religioasă sau ideologică);

- *economic* (incompatibilitate în materie de distribuție a resurselor);

- *teritorial* (incompatibilitate în materie de frontiere, predominanță regională sau autonomie).

Potrivit dreptului internațional, războiul este împărțit în două categorii: conflict armat internațional și conflict armat noninternațional.

Conflictul armat internațional se definește printr-un război între două sau mai multe state, în cazul în care există o frontieră bine definită între aceste țări.

Conflictul armat noninternațional survine atunci când două grupuri opuse se înfruntă în interiorul teritoriului aceleiași țări.

O altă clasificare împarte războaiele în „*perfecte*” și *civile*. Războaiele „*perfecte*” de tip interstatal „pun în contact

¹⁹ A se vedea: Petre Duțu, *Managementul și conducerea militară strategică în viitoarele confruntări armate*, Editura UNAp., București, 2012, pp. 11-12

²⁰ Ibidem., pp.11-16.

unități politice ce-și recunosc reciproc existența și legitimitatea”.

Războaiele civile – ce se disting de precedentele prin absența organizării statale a combatanților – constituie forma cea mai răspândită de conflict armat. Acest tip de războaie de divind în:

- *războaie civile partizane*, care opun grupuri ai căror membri combatanți acceptă să adere pe baza unei alegeri personale;

- *războaie civile socio-economice* sunt cele în care se opun grupuri definite prin locul membrilor lor în cadrul activității economice. Această violență va fi puternică mai ales în societățile în care locul indivizilor este apreciat ca definitiv sau puțin evolutiv, în timp ce în societățile cu economii de piață, posibilitatea de a schimba statutul ar putea fi făcută fără recurs la arme;

- *Războaie civile identitare* ce opun colective în care se aparține prin naștere la actorul combatant. Se poate vorbi de război etnic, rasial sau cultural pentru a ilustra aceste conflicte armate care supralicitează un item al identității (religie sau apartenență tribală) pentru a-l constitui în element federativ al unei comunități și de opoziție altuia.

Războiul urban (Urban Warfare) este lupta viitorului – un viitor care este foarte aproape. Acest tip de război se desfășoară pe un nou câmp de luptă în care excelează combatanții tip gherilă, care sunt adesea sprijiniți de către populațiile civile. Războiul urban necesită tactici adecvate și o folosire rațională a forței în vederea reducerii pierderilor civile.

Războiul de generația a IV-a. Acest tip de conflict armat puterile, chiar statele, care se consideră angajate în apărarea globalizării și forțele, tot mai numeroase, îndeosebi teroriste, care acționează împotriva globalizării”. Acest „război” ar fi de tipul Open Source (Open Source Warfare – OSW), care

folosește dizidențele, acțiunile de pe Internet, sistemele informaționale, îndeosebi din cyberspațiu.

Războiul îndelungat are drept obiective: înfrângerea rețelelor teroriste; apărarea propriului teritoriu; modelarea opțiunilor unor state; prevenirea achiziționării unor arme de nimicire în masă.

Orice situație de tensiune și criză în raporturile interne și internaționale nu se poate numi conflict armat, război civil sau diferend²¹. Conflictele armate se divid în: conflicte armate; diferende și rebeliune.

Conceptul de conflict armat este o expresie generală ce se aplică diferitelor tipuri de confruntări ce pot să se producă între două sau mai multe entități statale, între o entitate statală și o entitate non statală, între o entitate statală și o facțiune dizidentă și/sau între două etnii în interiorul unei entități statale¹. Potrivit acestei definiții se disting trei tipuri de conflict armat: *conflict armat internațional*; *conflict armat intern* și *conflict armat internaționalizat*.

Conflictul armat internațional cuprinde două aspecte: militar și internațional. De regulă, aici luptele se dau cu participarea a mai multor actori statali non-statali și, frecvent, cu implicarea comunității internaționale.

Conflict armat intern este sinonim războiului civil. El se caracterizează prin confruntarea ce opune forțe armate ale unui stat forțelor relele sau dizidente. *Conflict armat intern internaționalizat*. Un conflict armat intern își poate schimba caracterul și aceasta cel mai adesea prin intervenția comunității internaționale. aceasta din urmă intervine într-un conflict armat intern atunci când: statul este victima unei insurecții armate iar

---

²¹ Philippe TUNAMSIFU SHIRAMBERE, Essai et étude de typologie des conflits armés et leur moyen de règlement, http://www.memoireonline.com/04/10/3371/m_Essai-et-etude-de-typologie-des-conflits-armes-et-leur-moyen-de-reglement0.html

insurgenții sunt recunoscuți ca beligeranți și atunci când se constată încălcări grave ale drepturilor generale ale omului iar securitate ași pacea locală, regională și chiar internațională sunt amenințate.

Analiza acestor două tipologii ale conflictului armat conduc la constatarea că analiștii politico-militari și comunitatea științifică sunt interesați de investigarea conflictului armat pentru a-i cunoaște cauzele reale și a-l putea preveni sau gestiona corespunzător atunci când a izbucnit.

2.3. Prevenirea conflictelor armate între deziderat și realitate

Conflictelor armate produc pierderi de vieți omenești, distrug bunuri și tulbură desfășurarea vieții și activității umane. De aceea, este absolut necesar ca ele să fie prevenite din timp și întrebuițând întreaga gamă de instrumente, metode și tehnici ce și-au verificat eficacitatea în timp.

Prevenirea se rezumă la un ansamblu de măsuri și acțiuni pentru a evita declanșarea unui conflict și perenizarea echilibrului social, politic și economic. Prevenirea conflictelor este una din principalele obligații enunțate de Carta ONU și responsabilitatea revine guvernelor statelor membre. În rezoluția nr. 1.366, adoptată în 30.08.2001, Consiliul de Securitate al ONU se declara hotărât să urmărească obiectivul prevenirii conflictelor armate, atât în calitate de parte integrantă a responsabilității sale principale de menținere a păcii și securității internaționale²². Subliniind că aceasta este înainte de toate obligația guvernelor care trebuie să prevină conflictele, Consiliul de Securitate amintește că ONU și comunitatea internațională pot juca un rol important sprijinind eforturile

²² Tristan Routier, *Mieux comprendre les conflits pour mieux les prévenir*, http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-838_fr.html, p. 4.

guvernelor în acest scop și pot să le ajute să se doteze cu capacități în acest domeniu. Statele membre, ca și organizațiile și structurile regionale și sub regionale trebuie să se implice în elaborarea unei strategii globale de prevenire a conflictelor.

Pentru a se putea preveni conflictele armate, acestea se impun a fi cunoscute, adică să se știe: cine sunt actorii implicați; care sunt mizele conflictului armat; care sunt cauzele sale profunde; tipul de conflict armat. Aceasta deoarece alegerea mijloacelor de prevenire unui conflict armat trebuie să aibă în vedere toate aceste elemente. De aici, necesitatea studierii lor de către instituții competente și cu personal calificat. Apoi, nu trebuie omisă realitatea că violența este o opțiune facilă atunci când, de exemplu, populația nu găsește alt mijloc de a-și face auzită vocea. În acest context, apare necesitatea de a întări instituțiile care oferă o altă alternativă decât violența permițând angajarea unui dialog, pe de o parte, și de a diminua influența surselor de tensiune în societate pe de altă parte.

În cazul conflictelor interne și între state, trebuie înainte de toate să se gândească la a oferi statelor și societăților implicate mijloacele necesare și suficiente de a-și gestiona propriile probleme în maniera cea mai avantajoasă pentru ele.

Se știe că mizele aflate la originea conflictelor sunt complexe și multiple (economice, politice, geopolitice sau geostrategice). Societățile trăiesc constrângerea de a constata că vulnerabilitățile lor cresc. În acest sens, amintim sărăcia combinată cu discriminarea etnică, șomajul ridicat mai ales în rândurile tineretului, dependența economică se corelează adesea cu corupția și tensiunile politice.

De aceea, o cale eficace de prevenire a crizelor constă în reducerea impactului factorilor de risc. Câteva surse de tensiune pot fi combătute prin mijloace cum ar fi:

- eforturile internaționale ce vizează reglementarea comerțului cu resurse ce alimentează conflictele;

- tentativele de a opri circulația ilicită a armelor ușoare și proliferarea armelor nucleare, chimice și biologice;
- eforturile luptei împotriva culturilor ilicite, a traficului cu droguri și toxicomania;
- măsuri ce vizează reducerea degradării mediului, cu consecințele sale economice și politice;
- măsuri de reglementare a cadrelor internaționale și de întărire a capacităților naționale.

Cauzele conflictelor armate sunt profunde iar motivele sunt insignifiante. Primele sunt determinate de natura conflictului armat – intern, frontalier sau transfrontalier. În cadrul conflictelor interne, reflexul identitar și religios este adesea la originea tensiunilor. În cazul conflictului libanez sau a celor din ex-Iugoslavia, de exemplu, teritoriile văd confruntându-se logici politice și geopolitice diferite de ceea ce se traduce printr-o luptă între comunități pentru supremație locală. Monopolizarea puterii, lipsa de dreptate socială, sau marginalizarea anumitor componente sociale generează de asemenea tensiuni ce antrenează confruntări între părți ce coabitează în același spațiu.

La rândul lor, accesul la resursele vitale și dominația economică sunt, un factor declanșator de conflicte armate. De aici, necesitatea reglementării internaționale și bilaterale a accesului statelor și actorilor non-statali la aceste resurse în condiții unanim acceptate de către cei interesați în exploatarea lor.

Pe de altă parte, resursele naturale, inegal dispersate în lume. Această repartitie disparată atrage disensiuni între state în ceea ce privește controlul resurselor, putând antrena presiuni diplomatice, războaie și alte forme de dezacord. Conform PNUE, conflictele ce au legătură cu resursele naturale au de

două ori mai multă șansă să se reia în primii 5 ani de pace²³. Prin urmare, trebuie pusă în practică o politică cu multiple trepte pentru a preveni rarefierea resurselor naturale, sursa tensiunilor viitoare, și să se sensibilizeze comunitatea internațională – conducători, populații, întreprinderi – pentru a limita conflictele ce nu vor întârzia să apară în deceniile ce vin.

În acest sens, se pot adopta măsuri cum ar fi: protejarea resurselor; conștientizarea populațiilor locale de necesitatea unei gestionări adecvate a resurselor; sensibilizarea comunității internaționale (implicarea șefilor de state și de guverne, a întreprinderilor și societății civile în gestionarea durabilă a bogățiilor naturale.

În aceea ce privește conflictele frontaliere și transfrontaliere, una din cauzele principale este absența materializării sau proasta delimitare a frontierelor. În plus, nesecurizarea și porozitatea frontierelor pot facilita contagiunea unei crize de la o țară la alta. Confruntările ce fac ravagii în Sudan și Ciad de peste 10 ani nu se pot opri la frontiera dintre state și au implicat în conflict populațiile și guvernele a numeroase țări.

În concluzie, mizele și cauzele ce stau la originea conflictelor sunt diverse și rezultă din fenomene sociale, politice, strategice, economice și geografice interconectate. Mijlocul ce mai eficace pentru a preveni crizele constă în reducerea impactului factorilor de risc.

La stabilitatea și securitatea locală, națională, regională și internațională, în afara statelor, numeroși actori pot să contribuie la o acțiune preventivă eficace. Acești actori cuprind de la ONU la celelalte organizații internaționale și regionale din sectorul privat și al societății civile. Ei pot să aibă o contribuție mult mai mare decât până în prezent dacă sunt solicitați și dacă

---

²³ Mina de Beaumont, Prévenir les conflits par une gestion intelligente et une utilisation durable des ressources naturelles, http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-908_fr.html, p. 8.

există cadrul legal al implicării lor. În acest sens, un rol semnificativ are concertarea acțiunii lor cu cea a guvernelor statelor implicate direct în conflict.

În acest scop, două categorii de tehnici ale gestionării conflictelor sunt identificate:

- tehnicile tradiționale (toate formele de alianță, de rudenie simbolică între populațiile comune instalate pe frontiere și să se angajeze în locurile de conflicte frontaliere diferitele tipuri de arbitraj);

- tehnicile moderne²⁴.

În materie de tehnici moderne, un rol major l-ar putea juca *o cultură a păcii* văzută ca un ansamblu de valori, de atitudini și modele de comportament și de viață care resping violența și previn conflictele prin atacarea cauzelor lor profunde cu scopul de a soluționa problemele prin dialog și negocierea între indivizi, grupuri și națiuni. Această cultură ar trebui să știe formeze ori însușească toți actorii statali și non statali cu roluri semnificative în domeniul păcii și stabilității.

În același timp, guvernele și societatea civilă trebuie să înțeleagă importanța reglementării conflictelor prin colaborare și cooperare. De aceea, instituțiile naționale, regionale și internaționale ar trebui să fie concepute pentru a reglementa conflictele fără a recurge la violență, grație unei acțiuni pozitive.

Un alt element determinant este *concertarea*. Pentru ca o acțiune preventivă să fie efectivă, ea trebuie să fie concepută de o manieră concertată. Nici un stat, nicio organizație, nu poate acționa singură. Principiile vulnerabilității și al responsabilității împărtășite se aplică în egală măsură prevenirii conflictelor armate. În acest sens, apelul la diferite intervenții naționale și internaționale ce au diverse roluri de jucat în ceea ce privește eliminarea surselor de tensiune și de întărire a infrastructurilor

²⁴ Tristan Routier, Mieux comprendre les conflits pour mieux les prévenir, http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-838_fr.html, p. 5.

de pace. Există o mulțime de actori internaționali, naționali și locali care au un rol de jucat în prevenirea conflictelor. Instituțiile financiare internaționale, societatea civilă, sectorul privat și media pot face să progreseze chestiunea prevenirii conflictelor.

Acțiunea sistemului ONU în domeniul prevenirii conflictelor nu este nouă²⁵. Numeroase programe și proiecte ale ONU au fost elaborate și puse în practică. În principal, inițiativele ONU au vizat întărirea capacității statelor membre de a preveni conflictele armate. Ele au avut în vedere, printre altele, o serie de principii²⁶.

- Responsabilitatea primară a prevenirii conflictelor incumbă guvernelor naționale și celorlalți actori locali. Prevenirea izbucnirii unui conflict armat pretinde ca actorii naționali să acționeze rapid, odată cu comunitatea internațională, dacă este cazul. De asemenea, se impun măsuri adecvate adoptate pe plan național, dublate de asistență internațională, dacă este nevoie, pentru a remedia condițiile ce ar putea conduce la un conflict armat, pot să ajute la întărirea suveranității statelor.

- Pentru ca prevenția rapidă să fie eficace trebuie să se cunoască cauzele profunde ale conflictului în toate dimensiunile sale și acestea să fie atacate. În acest scop, se pot folosi două strategii de prevenire: prevenirea imediată, adică măsurile se iau față de criza imediată; prevenirea structurală ce acoperă acțiunea de dus pentru ca respectivele crize să nu izbucnească din nou.

- Analiza profundă a cauzelor conflictelor și aplicarea strategiei preventive eficace pe termen lung (programe politice,

²⁵ Rapport du Secrétaire général sur l'activité de l'Organisation Conseil de sécurité - Prévention des conflits armés, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan005903.pdf>, p. 2.

²⁶ Ibidem, pp. 7-9.

sociale, economice, de dezvoltare durabilă, umanitare și de drepturi ale omului);

- Investirea în prevenția structurală pe termen lung, înseamnă investirea în dezvoltarea durabilă care poate duce la eliminarea cauzelor conflictelor armate.

Metoda cea mai promițătoare a prevenirii conflictelor armate constă în elaborarea de strategii integrate și pe termen lung, combinate cu un vast evantai de măsuri politice, economice, sociale, științifice și culturale care să urmărească reducerea sau suprimarea cauzelor care au dus la izbucnirea conflictului armat.

ONU a dezvoltat o serie de mecanisme de prevenire a conflictelor armate¹. Cel mai vechi este acela al diplomației preventive care este concepută ca cel mai dorit și eficace instrument clasic pus în serviciul prevenției conflictelor.

Punerea în practică a diplomației preventive constă într-o folosire, cu consimțământul actorilor interesați, a unui ansamblu de procedee diplomatice (esența constă în mediere și anchetă) și uneori operaționale. În prezent, se pare că au câștigat teren măsurile operaționale (în special, desfășurarea Căștilor albastre și crearea de zone speciale).

Cea mai bună metodă de prevenție a conflictelor armate presupune o strategie proactivă. Și în acest caz, cauzele profunde ale conflictului se impun a fi cercetate și nu rezumarea doar la manifestările sale din teren.

Prevenția proactivă este un ansamblu de măsuri cu grijă puse în practică pentru a se evita declanșarea unui conflict armat. Aceste măsuri se pun în practică atât de către instituțiile statului competente, cât și de organizații ale societății civile cu vocație securitară.

Alte metode de prevenție a conflictului armat se referă la: promovarea unei culturi democratice, reducerea sărăciei, controlul și limitarea proliferării armelor ușoare.

Capitolul 3

METODE DE SOLUȚIONARE A CONFLICTULUI ARMAT

Conflictul armat, ca eveniment profund perturbator al vieții și activității umane, se poate gestiona adecvat atunci când nu a putut fi prevenit, prin metode diverse. Din paleta acestora am ales pe cele pe care le-am apreciat ca fiind cele mai productive și frecvent utilizate până acum.

3.1. Abordarea cuprinzătoare

Noul concept strategic al NATO, adoptat la Summitul de la Lisabona în noiembrie 2010, a subliniat că învățămintele trase din operațiile Alianței arată că o gestionare a crizei eficace necesită adoptarea unei abordări cuprinzătoare ce face să intervină instrumente politice, civile și militare²⁷. Numai mijloacele militare, chiar dacă sunt esențiale, nu sunt suficiente pentru a releva numeroasele provocări complexe cu care se confruntă securitatea euro-atlantică și securitatea internațională.

O punere în practică eficace a unei abordări cuprinzătoare impune ca toți actorii să-și aducă contribuția de o manieră concertată, în același spirit de responsabilitate, de deschidere și determinare, ținând seama de atuurile, mandatele și rolurile asumate, ca și de autonomia lor de decizie.

Abordarea cuprinzătoare se referă la următoarele domenii principale de cooperare:

- *planificarea și conducerea operațiilor*: în acest sens, se au în vedere toate aspectele militare și non-militare ale gestionării crizei și se caută ameliorarea cooperării practice la toate nivelurile cu ansamblul organizațiilor și actorilor vizați

---

²⁷ Une « approche globale » de la gestion de crise, http://www.nato.int/cps/fit/natolive/topics_51633.htm, p. 1.

pentru ceea ce ține de planificarea și conducerea operațiilor. În acest scop, NATO încurajează definirea de strategii și obiective clare între toți actorii înainte de lansarea unei operații, ca și a unei mai bune planificări în cooperare;

- *lecții învățate, formarea, instrucția și exercițiile* – punerea în practică a unei abordări cuprinzătoare trebuie să fie însoțită de o evoluție a mentalităților. În acest context, se caută creșterea încrederii între parteneri, între toți cei care participă la operația respectivă. Aici, este vorba de o coordonare îmbunătățită între NATO, actorii internaționali și actorii locali implicați în operația respectivă;

- *întărirea cooperării NATO cu actorii externi*;

- *mesajele destinate publicului*: pentru a fi eficace o abordare cuprinzătoare trebuie să fie însoțită de mesaje regulate și coerente trimise către public.

În prezent, toți actorii implicați în procesul gestionării crizelor și conflictelor armate se pare au asimilat acest concept și se conformează exigențelor sale²⁸.

De la emergența la începutul anilor 1990, până astăzi, consolidarea păcii nu a făcut decât să-și crească legitimitatea. Într-adevăr, ea apare ca un răspuns adecvat la crizele complexe cărora trebuie să le facă față comunitatea internațională ca și războiului împotriva terorismului. Pe lângă ONU, un mare număr de state membre ale comunității internaționale au adoptat o viziune strategică nouă denumită abordare globală, care vizează să răspundă noilor și dificilelor exigențe ale războiului și ale păcii.

ONU a dezvoltat progresiv un răspuns adaptat și mai global la noile provocări puse de crizele complexe cu care omenirea se confruntă în prezent.

---

²⁸ A se vedea: Jonathan Blais, Consolidation de la paix et approche globale : Vers une intégration des ONG ?, <http://www.peace-build.ca/Blais-Vers%20une%20approche%20globale.pdf>, pp.10-24

Abordarea cuprinzătoare se sprijină pe un plan strategic comun și o înțelegere comună a priorităților și tipurilor de intervenție programate ce trebuie să fie realizate în diferite momente ale unui proces de reconstrucție. Prin intermediul abordării cuprinzătoare, sistemul ONU urmărește să-și maximizeze coerența în statele fragile ce se confruntă cu conflicte și aceasta mutualizând diferitele mijloace angajate de o manieră coerentă²⁹. Astfel, au fost executate misiuni în diverse țări (Burundi, Congo, Kosovo).

Această metodă³⁰ (abordarea cuprinzătoare) permite, prin aplicare ei, serviciilor ce pregătesc decizia politică, să conceapă de o manieră interministerială pozițiile naționale consolidate în cadrul eforturilor internaționale de planificare și de punere în aplicare a unei abordări globale a soluționării conflictelor. În practică, această metodă presupune parcurgerea următoarelor etape³¹:

- aprecierea situației (natura profundă a problemei de soluționat),

- conceptul de soluționare a conflictului (care este obiectivul final al angajamentului internațional; ce opțiuni de abordare există sau se dispune de ele);

- derularea și evoluția opțiunilor strategice (care este logica strategiei soluționării conflictului; ce rezultate se așteaptă pe termen scurt, mediu și lung);

- determinarea și evaluarea foilor de parcurs strategic (tipurile de acțiune de întreprins în timp pentru a realiza această strategie);

---

²⁹ A se vedea: UN Secretary-General's Note of Guidance on Integrated Missions, 2000, <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/missions/sgnote.pdf>

³⁰ Philippe Gros, Une méthode de planification stratégique des engagements pour la résolution des conflits armés, <http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/notes/20071031.pdf>, p.2.

³¹ Ibidem.

- organizarea angajamentului internațional și participarea națională (cine face și ce anume; care este natura contribuției fiecărui stat participant);

- mandatul actorilor operaționali naționali implicați în soluționarea conflictului.

Abordarea cuprinzătoare poate fi aplicată în timpul activităților naționale ce anticipează implicarea în soluționarea conflictului armat și cadre multilaterale (UE, NATO) și în cadrul planificărilor de angajamente realmente puse în practică pe termen scurt. Derularea sa are, de regulă, o geometrie variabilă, depinzând de procesele în care rezultatele sale trebuie să se integreze.

Acest tip de abordare a soluționării conflictelor armate a dezvoltat o metodă unică aplicabilă diferit potrivit procesului de planificare pus în practică. Metoda de planificare propusă a fost concepută pe baza câtorva principii cheie:

- să permită autorităților politice să-și exercite puterea lor decizională pe parcursul întregului proces;

- să confrunte în fiecare etapă aprecierea situației și a elementelor de decizie deja reținute pentru a defini elementele următoare pentru a evita ca planificarea să devină virtuală și deconectată de al realității;

- aprecierea inițială a situației, organizarea angajamentului în soluționarea conflictului;

- definirea conceptului de soluționare a conflictului;

- derularea și evaluarea opțiunii sau opțiunilor strategice;

- determinarea și evaluarea foilor de parcurs strategic.

Aprecierea inițială a situației – este vorba de înțelegerea naturii profunde a problemei de soluționat împreună cu partenerii. Această apreciere a situației folosește o metodă de natură prospectivă. Ea procedează la dezvoltarea: unei evaluări a situației prezente fondată pe o analiză sistemică a diferiților actori, a factorilor, a mecanismelor, ce participă sau nu ori contribuie la soluționarea sa. În esență, această analiză se referă

la: perspectivele de evoluție a situației din zona de angajament; elemente de poziție a participanților la soluționarea conflictului.

Dacă fiecare din aceste elemente este important în sine, totuși, confruntarea lor este ce care va permite degajarea concluziilor necesare aprecierii situației. Este vorba mai ales de definirea situației ca fiind:

- o situație aparent nesatisfăcătoare³², ivită confruntarea între evaluarea proprie a situației de către fiecare partener;

- o situație viitoare nesatisfăcătoare, luând în calcul scenariile de evoluție și confruntându-le cu situația și cu elementele de poziție.

Conceptul de soluționare a conflictului. Este vorba de definirea a ceea ce se dorește atins, finalitatea ce ar trebui atinsă de fiecare partener prin participarea la angajamentul internațional. În fond, soluționarea conflictului vizează succesiv următoarele aspecte: descrierea clară, concisă și veridică a situației; schema echilibrului locale; avantajele situației stabilizate; sarcinile concrete ale fiecărui partener; actori sociali implicați în conflict;

Derularea și evaluarea opțiunilor strategice de acțiune. Este vorba de precizarea demersului de soluționare a conflictului, a ceea ce se impune făcut.

Determinarea și evaluarea foilor de parcurs strategic. Este vorba de a defini cum se face, adică se stabilesc tipurile mari de acțiuni sau capacități de folosit pentru atingerea rezultatelor stabilite.

Organizarea angajamentului internațional și a participării naționale. Este vorba de a stabili cine face ceva anume în cadrul lanțului de comandă și al organizațiilor implicate.

---

³² A se vedea: Loup Francart, Jean-Jacques Patry, *Processus d'appréciation politico-stratégique d'une crise*, Institut des Relations Internationales et Stratégiques, octobre 2000

Mandatul actorilor operaționali naționali. Acesta se referă la competențele și sarcinile pe care și le asumă operatorii naționali potrivit mandatului încredințat de factorul politic.

Această metodă este cu geometrie variabilă. Derularea sa va diferi în funcție de cadrele de aplicare care oferă un context dat în termeni de timp, natura iterării efortului național cu procesul internațional. Metoda se aplică în cadrul a trei tipuri de procese:

- unui proces de planificare de anticipare națională, în vederea unui angajament internațional, apreciat ca posibil sau probabil pe termen scurt sau mediu;
- unui proces de planificare de circumstanță a cadrelor multilaterale;
- unui proces de planificare pus în aplicare.

În concluzie, metoda se poate dovedi un instrument util în soluționarea unui conflict armat dacă eforturile actorilor implicați sunt concertate și își ating obiectivele fixate inițial.

3.2. Medierea ca metodă de soluționare a conflictelor armate

Soluționarea conflictelor armate are propria sa istorie³³. În acest sens, amintim: Școala de la Harvard cu rezolvarea problemei și negocierea pe principii; Adam Curle cu teoria și practica medierii³⁴. Lucrarea sa³⁵, *Making Peace*, el definea pacea și conflictul ca un ansamblu de relații pașnice și non pașnice. El a identificat 4 elemente ale procesului de mediere: mediatorul care acționează pentru construcția, menținerea și

---

³³ Maintien de la paix et résolution internationale des conflits, http://cdn.peaceopstraining.org/course_promos/picr/peacekeeping_and_international_conflict_resolution_french.pdf pp.12.-13.

³⁴ Ibidem, pp.13-15

³⁵ *Adam Curle Making peace*, Publisher, Tavistock Publications, 1971. Original from, the University of California. Digitized, Oct 17, 2008,

ameliorarea comunicării; mediatorul acționează în scopul furnizării de informații spre și între părțile aflate în conflict; mediatorul trebuie să se facă prieten cu părțile în conflict; mediatorul încurajează ceea ce Curle numea mediere activă, adică cultivarea voinței de se angaja într-o negociere fondată pe cooperarea tuturor.

După Războiul Rece, s-a pus capăt la numeroase conflicte armate prin negocieri de pace, mijlocită prin medierea unei terțe părți. Ceea ce anterior se numea „bune oficii” ale unui mediator independent, poartă numele acum de *facilitare și mediere*³⁶.

Facilitarea servește susținerii, fluidizării și încurajării contactelor între părțile aflate în conflict, fără a se implica în conținutul negocierilor. Facilitatorul, liber ales de părțile în conflict, înslesnește întâlnirea pe un teren neutru; angajarea părților într-un dialog ce urmărește soluționarea conflictului; negocierea; semnarea unui acord.

Medierea este realizată de un mediator, persoană ce a primit un mandat în acest sens de la părțile în conflict. Mediatorul poate să comunice unei părți o soluție propusă de cealaltă parte; să ajute părțile să găsească un teren comun de înțelegere pe fond; să prezinte propuneri.

În prezent, negocierile de pace au devenit procese extrem de complexe, conduse de un mediator înconjurat de experți în domenii ca structuri de stat, drept constituțional, alegeri, reforma sistemelor de securitate, dezarmarea și inserția combatanților, sau chiar gestionarea trecutului. Printre marii actori mediatori actuali figurează: ONU; organizațiile regionale ca UE, Organizația pentru securitate și cooperare în Europa sau Uniunea Africană; marile puteri, ca SUA, de exemplu; țări mici precum Elveția, Norvegia sau Africa de Sud; organizații non-guvernamentale.

---

³⁶ Facilitation et médiation , <http://www.eda.admin.ch/eda/fr/home /topics /peasec/peac/confre/goch/facint.html>, p.1.

Astăzi, se caută ca cele mai multe conflicte armate nu mai sunt soluționate prin forță, ci la masa negocierilor. Creșterea numărului actorilor medierii observate în acești ultimi ani poate totuși să se releve contraproductivi și să pună în pericol procesele de pace. „Aceasta este o cursă pentru premiul Nobel pentru Pace”³⁷.

Medierea este un instrument eficace: în acești ultimi 20 de ani, 80% din conflicte au luat sfârșit ca urmare a negocierilor de pace³⁸. Astfel, între 2001 și 2008, doar cinci conflicte s-au terminat printr-o victorie militară, în timp ce 17 au fost soluționate prin mediere, potrivit unui document al Departamentului de Afaceri Externe al Elveției³⁹.

La sfârșitul Războiului Rece, natura conflictelor s-a schimbat. În general, nu mai avem de a face cu două țări ce se confruntă, ci un guvern și un grup de rebeli sau mai multe grupuri înarmate, care luptă în interiorul unui stat sau la nivel transfrontalier. În același timp, medierea a evoluat. În trecut, ea viza obținerea încetării focului și ameliorarea situației pe plan secundar. În prezent, negocierile au devenit mai complexe deoarece ale abordează aproape toate motivele ce au condus la izbucnirea conflictului respectiv. Astfel, se urmărește o pace durabilă la care concură elitele politice, colectivitățile locale, societatea civilă, femeile și victimele conflictului.

Printre mediatori, în afara statelor, se numără acum ONU, organizații regionale precum UE (a primit premiul Nobel pentru Pace în 2012) sau Uniunea Africană, marile puteri și o diversitate de organizații ale societății civile.

Astfel, în cursul ultimilor ani, numeroase organizații internaționale, dar și state precum Qatar, Turcia sau Finlanda

---

³⁷ Luigi Jorio, Quand les médiateurs de paix se marchent sur les pieds, http://www.swissinfo.ch/fre/politique_suisse/Quand_les_mediateurs_de_paix_se_marchent_sur_les_pieds.html?cid=35756056, p.1.

³⁸ Ibidem, p.2.

³⁹ Ibidem,

s-au profilat în calitate de mediatori ai conflictelor din diferite regiuni ale lumii.

Trei factori alimentează concurența între actorii medierii. Interesele divergente ale statelor, conflictele între organizațiile al căror mandate se suprapun și dezacordurile privind principiile și valorile politicii internaționale și a rezolvării conflictelor⁴⁰.

Statele au tendința să-și asigure un rol de prim plan în grupurile cu care întrețin o relație privilegiată. Frecvent, acest lucru contribuie la soluționarea eficace a conflictului.

O altă chestiune ce poate afecta munca mediatorilor este depășirea mandatului de către aceștia. În principal, competiția dintre ONU și organizațiile regionale conduce la astfel de efecte. Astfel, în Madagascar, ONU, Uniunea Africană și Comunitatea de dezvoltare a Africii Australe aveau toate un mandat de mediere. Cele trei entități înțelegeau să contribuie de o manieră pozitivă la procesul de pace dar se pierdea mult timp cu discuțiile privind soluția la care se ajungea în final.

În scopul atenuării efectelor negative ale depășirii de mandat sau concurenței între actorii mediatori se pare că sunt necesare câteva „amendamente” la calitatea de mediator⁴¹:

- adoptarea unei coordonări ierarhice, care să definească clar actorul principal al medierii. Acestuia i-ar reveni sarcina de a desemna rolurile specifice celorlalți mediatori. În acest caz, un lider trebuie să fie recunoscut de comunitatea internațională, părțile implicate și societatea în care are loc conflictul;

- medierea activității prin concertarea eforturilor tuturor prin intermediul coordonării. În acest caz, medierea este fixată într-o strategie comună, care distribuie sarcinile individuale.

Cele mai multe conflicte armate nu mai sunt soluționate prin forță, ci la masa negocierilor. Creșterea numărului actorilor

---

⁴⁰ Ibidem, p.3.

⁴¹ Ibidem, p.4.

medierii observate în acești ultimi ani poate totuși să se releve contraproductivi și să pună în pericol procesele de pace.

Medierea este un instrument eficace: în acești ultimi 20 de ani, 80% din conflicte au luat sfârșit ca urmare a negocierilor de pace⁴². Astfel, între 2001 și 2008, doar cinci conflicte s-au terminat printr-o victorie militară, în timp ce 17 au fost soluționate prin mediere, potrivit unui document al Departamentului de Afaceri Externe al Elveției⁴³.

La sfârșitul Războiului Rece, natura conflictelor s-a schimbat. În general, acestea nu mai sunt două țări ce se confruntă, ci un guvern și un grup de rebeli sau mai multe grupuri înarmate, care luptă în interiorul unui stat sau la nivel transfrontalier. În același timp, medierea a evoluat. În trecut, ea viza obținerea încetării focului și ameliorarea situației pe plan secundar. În prezent, negocierile au devenit mai complexe deoarece ale abordează aproape toate motivele ce au condus la izbucnirea conflictului respectiv. Astfel, se urmărește o pace durabilă la care concură elitele politice, colectivitățile locale, societatea civilă, femeile și victimele conflictului.

Printre mediatori, în afara statelor, se numără acum ONU, organizații regionale precum UE (a primit premiul Nobel pentru Pace în 2012) sau Uniunea Africană, marile puteri și o diversitate de organizații ale societății civile.

Astfel, în cursul ultimilor ani, numeroase organizații internaționale dar și state precum Qatar, Turcia sau Finlanda s-au profilat în calitate de mediatori ai conflictelor din diferite regiuni ale lumii.

Trei factori alimentează concurența între actorii medierii. Interesele divergente ale statelor, conflictele între organizațiile al căror mandate se suprapun și dezacordurile privind

---

⁴²Ibidem, p. 2.

⁴³ Ibidem.

principiile și valorile politicii internaționale și a rezolvării conflictelor⁴⁴.

Statele au tendința să-și asigure un rol de prim plan în grupurile cu care întrețin o relație privilegiată. Frecvent, acest lucru contribuie la soluționarea eficace a conflictului.

O altă chestiune ce poate afecta munca mediatorilor este depășirea mandatului de către aceștia. În principal, competiția dintre ONU și organizațiile regionale conduce la astfel de efecte. Astfel, în Madagascar, ONU, Uniunea Africană și Comunitatea de dezvoltare a Africii Australe aveau toate un mandat de mediere. Cele trei entități înțelegeau să contribuie de o manieră pozitivă la procesul de pace dar se pierdea mult timp cu discuțiile privind soluția la care se ajungea în final.

În scopul atenuării efectelor negative ale depășirii de mandat sau concurenței între actorii mediatori se pare că sunt necesare câteva „amendamente” la calitatea de mediator⁴⁵:

- adoptarea unei coordonări ierarhice, care să definească clar actorul principal al medierii. Acestuia i-ar reveni sarcina de a desemna rolurile specifice celorlalți mediatori. În acest caz, un lider trebuie să fie recunoscut de comunitatea internațională, părțile implicate și societatea în care are loc conflictul;

- medierea concertată, adică mediatorii lucrează împreună de o manieră coordonată. În acest caz, medierea este fixată într-o strategie comună, care distribuie sarcinile individuale.

3.3. Intervenția militară ca metodă de soluționare a unui conflict armat

În prezent, comunitatea internațională nu mai rămâne indiferentă la atingerile aduse, sub o formă sau alta și în orice parte a lumii, securității individului uman și/sau populației din

---

⁴⁴ Ibidem, p. 3.

⁴⁵ Ibidem, p. 4.

care el face parte⁴⁶. Dovezi ale atitudinii active și responsabile ale comunității mondiale sunt suficiente. Să amintim totuși două:

1) *intervenția în rezolvarea conflictului armat*, de fapt, a războiului civil din Iugoslavia, unde în provincia Kosovo se producea o epurare etnică făcută de sârbi împotriva albanezilor. Intervenția comunității internaționale a făcut să se încheie conflictul, urmând ca ulterior să se caute soluții viabile și acceptate de ambele părți implicate;

2) *realizarea coaliției militare internaționale de luptă împotriva terorismului*, declanșând războiul din primăvara anului 2003, din Irak.

Implicarea activă a comunității internaționale în soluționarea situațiilor ce afectează consistent și semnificativ securitatea umană a individului și populației din care el face parte poate avea, în esență, două tipuri de consecințe: unul de natură pozitivă și altul de factură negativă.

Urmarea pozitivă constă în faptul că pe această cale se poate pune capăt oricărei acțiuni ce generează schimbări fundamentale nedorite securității umane a individului, oriunde în lume, în orice stat. Aspectul favorabil se consolidează dacă și numai dacă: 1) *hotărârea de intervenție* – de la recomandări la intervenția de tip militar - *se adoptă de instituțiile abilitate* să facă acest lucru. Este vorba de deciziile pe care trebuie să le adopte Consiliul de Securitate al ONU; 2) *intervenția*, sub toate formele ei, specificate în Carta ONU, *se aplică deopotrivă tuturor statelor lumii*, indiferent de mărimea, puterea economică și militară, numărul de locuitori, apartenența lor sau nu la o alianță politico-militară credibilă; 3) *indivizii sau populația* căreia ei aparțin *sunt ajutați și sprijiniți*, prin modalități concrete până depășesc situația care a determinat intervenția comunității internaționale; 4) *măsurile* prevăzute a fi

⁴⁶ A se vedea: Petre Duțu, Mediul de securitate în contextul globalizării și al integrării regionale, Editura UNAp „Carol I”, București, 2007, pp. 150-155.

luate de diferite organizații mondiale și/sau regionale sub egida ONU devin realitate, iar de ele beneficiază toți cei afectați sub aspectul securității umane. În acest context, se cuvin a fi amintite măsurile propuse a fi realizate în diferite domenii ale securității umane la diferite forumuri organizate și desfășurate de către Națiunile Unite.

Componenta negativă a implicării comunității internaționale în scopul garantării și asigurării securității umane a individului și a populației din care el face parte poate îmbrăca una din formele următoare:

- *folosirea securității umane în chip de resursă politică* pentru legitimarea intervențiilor, inclusiv militare, în țările sau în zonele de interes strategic al statelor membre ale Consiliului de Securitate al ONU sau a altor state puternice economic și militar;

- *apelul la garantarea securității umane pentru a justifica intervențiile militare* în zonele în care marile puteri au interese vitale sau se apreciază că le sunt periclitate interesele strategice;

- *utilizarea securității umane ca motiv pentru răspândirea valorilor proprii unei culturi și civilizații în detrimentul celorlalte culturi și civilizații;*

- *facilitarea măsurilor de globalizare* cerute de marile companii multinaționale, de marile puteri ale lumii pe motiv că se garantează și asigură securitatea umană a individului și securitatea umană globală;

- *măsurile întreprinse în direcția prezervării securității umane* atât la nivel de individ, cât și de colectivități sunt urmate și de elemente constructive, nu doar de înlăturare a unui regim politic sau dictator dintr-o țară sau alta în care erau afectate grav drepturile universale ale omului.

Este de datoria comunității internaționale ca, prin măsuri adecvate și flexibile, să asigure ca asemenea consecințe să fie eliminate sau în cel mai nefericit caz diminuate cât mai mult posibil. În acest sens, se poate merge până la transformarea

ONU, adică a adaptării ei la scopurile enunțate prin documentele amintite anterior și nu numai. De altfel, o serie de articole publicate în reviste de specialitate sau pe diferite site-uri atrag atenția comunității internaționale asupra necesității optimizării activității ONU, în direcția implicării sale active și mult mai ferme decât până acum în soluționarea problemelor grave cu care omenirea se confruntă: subdezvoltarea, terorismul internațional, criminalitatea organizată, încălcarea drepturilor fundamentale ale omului într-o serie de state.

CONCLUZII

Situații de criză și conflicte armate au fost, sunt și, evident, vor mai fi și în anii ce vin în diferite regiuni ale globului. Aceasta pentru că motivele, mizele și cauzele lor nu au dispărut și nici nu vor dispărea atât timp cât toți actorii statali și non-statali ai lumii se străduiesc să-și atingă interesele lor vitale și/sau strategice, printr-o varietate de mijloace violente sau pașnice.

Situațiile de criză au atât efecte negative, cât și consecințe pozitive. În acest sens, o situație de criză poate însemna un nou început, o deschidere către nou sau către ceilalți oameni, instituții, organizații cu care se trăiește *volens nolens* pe acest pământ.

Situațiile de criză, teoretic se pot evita prin ameliorarea comportamentului individual și de grup, prin evitarea creării unui climat de muncă tensionat, încordat și nestimulativ. Practic, situațiile de criză sunt evenimente ce însoțesc evoluția societății umane și prin urmare nu pot fi evitate total.

Important este ca persoanele, grupurile umane, organizațiile, instituțiile să adopte un comportament în relațiile cu ceilalți care să nu creeze tensiuni, încordare, teamă, stres sau orice altceva care aduce atingere personalității umane, idealurilor și aspirațiilor acesteia.

Conflictele armate întotdeauna au efecte profund negative pentru că produc pierderi de vieți omenești, rănirea sau mutilarea unor oameni nevinovați, distrugeri de bunuri materiale și creează disfuncționalități majore în viața și activitatea societății și a membrilor acesteia.

Datorită urmărilor lor profund negative conflictele armate se cer prevenite prin măsuri și acțiuni coerente ale instituțiilor statului, organizațiilor internaționale (de exemplu, ONU) și regionale (de exemplu, UE), a societății civile și sectorului privat.

Evitarea conflictelor armate, *teoretic*, este posibilă, *practic* însă nu se poate întâmpla așa ceva. Statele lumii, mari, mijlocii sau mici au interese proprii pentru a căror atingere uneori, dacă au forța economică și militară necesară și suficientă, folosesc confruntarea militară. Istoria umanității este plină de asemenea exemple.

În scopul evitării conflictelor militare, se pot iniția acțiuni și măsuri coerente și concertate ale tuturor actorilor statali și non-statali ai lumii care pot (au forța economică, militară și demografică necesară și suficientă unei asemenea opțiuni) și doresc acest lucru.

Dacă, totuși, s-a ajuns la conflictul armat, există metode prin care ele se pot soluționa. Am analizat câteva – abordarea cuprinzătoare a conflictelor armate, medierea și intervenția militară sub mandat ONU. Experiența ultimilor ani arată, însă, că intervenția militară, chiar cu mandat ONU nu are rezultatele scontate. Dimpotrivă, așa cum se întâmplă în Irak și Afghanistan, de exemplu, intervenția militară a dus la pierderi de vieți omenești, distrugeri de bunuri, instaurarea unui climat de insecuritate, teamă și frică.

În plus, asemenea acțiuni militare conduc la apariția unor mișcări de rezistență a unor categorii de populație din țara în care are loc intervenția. În acest sens, ceea ce se întâmplă acum în Afghanistan este o dovadă că celelalte metode de gestionare a unui conflict armat – abordarea cuprinzătoare și medierea – pot fi mult mai eficiente decât intervenția militară.

Prevenirea unui conflict armat impune cunoașterea cauzelor profunde ale acestuia, a mizelor sale și a actorilor implicați în declanșarea și menținerea lui în „viață”. Numai prin cunoașterea cauzelor reale ale unui conflict și a obiectivelor reale urmărite de cei care l-au inițiat se poate ajunge la prevenirea izbucnirii sale.

BIBLIOGRAFIE:

1. BLAIS, Jonathan, *Consolidation de la paix et approche globale: Vers une intégration des ONG ?*, <http://www.peacebuild.ca/Blais-Vers%20une%20approche%20globale.pdf>
2. CURLE, Adam, *Making peace*, Tavistock Publications, 1971, University of California.
3. De BEAUMONT, Mina, *Prévenir les conflits par une gestion intelligente et une utilisation durable des ressources naturelles*, http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-908_fr.html
4. DUȚU Petre, *Globalizare versus separatism politic*, București, Editura UNAp „Carol I”, 2010.
5. DUȚU, Petre, *Fenomene diverse cu impact asupra stabilității și securității locale, regionale și internaționale*, Editura UNAp „Carol I”, București 2012.
6. DUȚU, Petre, *Managementul și conducerea militară strategică în viitoarele confruntări armate*, Editura UNAp., București, 2012.
7. DUȚU, Petre, *Mediul de securitate în contextul globalizării și a integrării regionale*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2007.
8. FRANCART, Loup, PATRY Jean-Jacques, *Processus d'appréciation politico-stratégique d'une crise*, Institut des Relations Internationales et Stratégiques, octobre 2000.
9. GROS, Philippe, *Une méthode de planification stratégique des engagements pour la résolution des conflits armés*, <http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/notes/20071031.pdf>, p. 2.
10. JORIO, Luigi, *Quand les médiateurs de paix se marchent sur les pieds*, http://www.swissinfo.ch/fre/politique_suisse/Quand_les_mediateurs_de_paix_se_marchent_sur_les_pieds.html?cid=35756056
11. LUCINESCU, Codruț, *Conflictul în teoria relațiilor internaționale*, http://www.mapn.ro/smg/gmr/Ultimul_nr/lucinescu.pdf
12. MIALI, Hugh, RAMSBOTHAM, Oliver, WOODHOUSE Tom, *Contemporary Conflict Resolution*, Polity Press, Cambridge, 2000.
13. NICULAE, Tudorel, GHERGHITĂ, Ion, GHERGHITĂ, Diana, *Comunicarea organizațională și managementul situațiilor de*

criză, <http://www.cultura.mai.gov.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/comunicare20organizationala/comunicare%20organizationala-la%20si%20managementul%20situatiilor%20de%20criza.pdf>

14. ROUTIER, Tristan, *Mieux comprendre les conflits pour mieux les prévenir*, http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-838_fr.html

15. TUNAMSIFU SHIRAMBERE, Philippe, *Essai et étude de typologie des conflits armés et leur moyen de règlement*, http://www.memoireonline.com/04/10/3371/m_Essai-et-etude-de-typologie-des-conflits-armes-et-leur-moyen-de-reglement0.html

16. ***, *Cazul Kosovo: trecut și viitor*, http://nato.md/uploads/Analyze%20si%20comentarii/Jurnal%20Academic/JA_nr_6.pdf

17. ***, *Facilitation et médiation*, <http://www.eda.admin.ch/eda/fr/home/topics/peasec/peac/confre/goch/facint.html>

18. ***, *Kosovo - cel mai tânăr și mai sărac stat din Europa*, <http://conflictelelumii.blogspot.ro/2009/03/kosovo-cel-mai-tinar-si-sarac-stat-din.html>

19. ***, *Maintien de la paix et résolution internationale des conflits*, http://cdn.peaceopstraining.org/course_promos/picr/peace_keeping_and_international_conflict_resolution_french.pdf pp.12

20. ***, *UN Secretary-General's Note of Guidance on Integrated Missions*, 2000, <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/missions/sgnote.pdf>

21. ***, *Une «approche globale» de la gestion de crise*, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/topics_51633.htm

**EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE
DE APĂRARE „CAROL I”**

Redactor: Daniela RĂPAN

Coperta: Liliana ILIE

Lucrarea conține 54 de pagini.

Tipografia Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București

e-mail: editura@unap.ro

Tel.: 319.48.80/453; 245

Fax: 021/319.59.69

1072/2013

C 393/2013